

KONSPEKTY 5. LEKCJI, SPOTKAŃ O WOŁONTARIACIE

przygotowane na konkurs dla nauczycieli/ opiekunów na autorskie scenariusze zajęć w ramach projektu "Lepszy świat przez wolontariat"

III miejsce w województwie mazowieckim

autorki: Katarzyna Dudkowska,
Małgorzata Mirkowska-Grabowska,
Bożena Pakuła, Kinga Salamon

Projekt współfinansowany przez Szwajcarię w ramach szwajcarskiego programu współpracy z nowymi krajami członkowskimi Unii Europejskiej

Scenariusz I.

Temat: Omawiamy wartość, jaką stanowi wolontariat.

Klasa: IV-VI

Czas trwania lekcji: 45 minut

Zagadnienia programowe: Ja i świat wokół nas

Wybrane wymagania zapisane w podstawie programowej	Cele operacyjne:	
	podstawowe	ponadpodstawowe
<p>I. Kształtowanie refleksyjnej postawy wobec człowieka, jego natury, powinności moralnych oraz wobec różnych sytuacji życiowych.</p> <p>II. Rozpoznawanie swoich obowiązków wobec najbliższego otoczenia, rodziny i szkoły.</p> <p>III. Przygotowanie do rozpoznawania podstawowych wartości i dokonywania właściwej ich hierarchizacji.</p> <p>IV. Dostrzeganie różnorodności postaw i zachowań ludzi.</p> <p>V. Wyrażanie opinii i wartościowanie zjawisk społecznych na poziomie społeczności szkolnej i społeczności lokalnej.</p>	<p>- Poznawanie siebie, dostrzeganie cech indywidualnych własnych i najbliższych osób.</p> <p>- Wyjaśnianie prawdziwego znaczenia własnych zachowań oraz ich przyczyn i konsekwencji.</p> <p>3. Człowiek jako osoba; godność człowieka.</p> <p>4. Przyjmowanie odpowiedzialności za siebie i za wypowiedziane przez siebie słowa.</p>	<p>Uczeń po lekcji rozumie – Wiadomości:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Docenia rolę istotnych dóbr, jaką w jego życiu stanowią wartości • Z szacunkiem traktuje innych • Rozumie znaczenie dobrych stosunków w rodzinie <p>Uczeń po lekcji potrafi - Umiejętności:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wnikliwie obserwuje otaczającą go rzeczywistość; • poprawnie formułuje wypowiedź na zadany temat – uzasadnia swoje sądy • potrafi wybrać określone wartości i uzasadnić swoją decyzję • potrafi właściwie i zgodnie z zasadami uczestniczyć w dyskusji <p>Uczeń na lekcji doskonali - Postawa:</p> <ul style="list-style-type: none"> • doskonali uczestnictwo w grupie, porozumiewanie się z innymi. • doskonali postawę aktywnego uczestnictwa w rozmowie • doskonali dyscyplinę dyskusji – wysłuchuje racji i poglądów innych osób; • uzasadnianie opinii, dawanie sądów, kryteria ocen, między innymi w odniesieniu do zjawisk społecznych na poziomie małej grupy, społeczności szkolnej i społeczności lokalnej. • dba o porządek warsztatu pracy

Formy pracy: Praktyczne: - uczeń dostrzega związki między ekspresją słowną a plastyczną i ilustruje poznane lub przeżyte sytuacje

Formy ekspresji: słowna, plastyczna, ruchowa

Formy pracy: grupowa

Środki dydaktyczne: "Kuferek etyczny"; z kartami opisującymi wartości

Rekwizyty i pomoce: klocki

Przebieg:

Część wstępna:

Czynności porządkowe: przywitanie uczniów, sprawdzenie obecności, wyjęcie folderków

Nawiązanie do lekcji:

ETAP 1 – CZYTANIE I BUDOWANIE

- przedstawienie tematu zajęć - wyciągnięcie z "Kufierka etycznego" kartek z napisem WOLONTARIAT/ WOLONTARIUSZ
- przypomnienie uczniom zasad związanych z pracą metodą LEGO – LOGOS
- zapoznanie uczniów z zadaniem:

Zadaniem uczniów jest przedstawić pojęcie WOLONTARIAT/WOLONTARIUSZ w formie budowli z klocków.

Uczestnicy zajęć nie mają żadnych ograniczeń, ani wskazówek co do sposobu budowania, ani tego "jak" oraz "co" powinni budować. Budowanie trwa przynajmniej 20 minut.

Część zasadnicza zajęć:

ETAP 2 – INTERPRETACJA I DYSKUSJA

Po skończonej pracy, uczniowie zbierają się w grupie i kolejno podchodzimy do wszystkich stanowisk. Przy swoim stanowisku stają autorzy, niczego jeszcze nie wyjaśniając, ponieważ zadaniem grupy jest rozpoznanie poszczególnych elementów budowli oraz zamysłu jej twórców.

Uczniowie zatem starają się odszukać w budowli postaci oraz określić sceneryę, w której rozegrała się owa historia. Po wysłuchaniu wszystkich uwag, autorzy pracy „odkrywają karty” i wyjaśniają, czy koleżanki i koledzy trafnie rozpoznali elementy budowli i jej interpretacyjne znaczenie.

Wtedy zawiązuje się między uczniami dyskusja, w której próbują zweryfikować zgodność budowli z pojęciem. Dyskusja ta staje się szczególnie interesująca w miarę przechodzenia do kolejnych stanowisk, gdy uczniowie mogą już zaobserwować i porównać różnice poszczególnych interpretacji.

Daje się wtedy zauważyć wzrost zainteresowania uczniów nie tylko zajęciami jako takimi, ale samą dyskusją i odpowiedzią na pytanie, o czym tak naprawdę mówi pojęcie.

Wrażenie to potęguje fakt, że omawiane pojęcie jest krótkie, a więc jakby nie powinno mieścić w sobie wielu możliwości rozumienia. Tu jednak okazuje się, że pozostali uczniowie mają inne, równie zasadne i nie mniej atrakcyjne propozycje jej rozumienia.

Przykładowe interpretacje uczniów

Część zasadnicza zajęć:

Kacper kl. V

"WOLONTARIAT jest POMOSTEM, pomiędzy tymi, którzy ofiarowują i tymi, którzy odbierają pomoc.

POMOC wraca w formie WDZIĘCZNOŚCI, obie strony są obdarowane. WOLONTARIAT to układ dynamiczny pomiędzy stronami: dawcą i odbiorcą pomocy".

Mikołaj, kl. V

"WOLONTARIUSZ jest jak czujny człowiek, z szeroko otwartymi oczami, który widzi potrzeby innych. WOLONTARIAT to też zaproszenie kogoś potrzebującego do siebie, jakby do DOMU. Ten DOM to też może być SZPITAL, taki wesoły, gdzie wszyscy dostają potrzebną im pomoc".

Kaj, kl. IV

"WOLONTARIAT jest DOBRĄ POSTAWĄ- WARTOŚCIĄ, dlatego jest jak wysoka wieża. Jest też jak latarnia, która rozświetla smutek ludzi potrzebujących. Dzięki temu przekracza granice, sięga poza mury. Te ograniczenia utrudniają ludziom życie, ale dzięki działalności WOLONTARIUSZY ludziom potrzebującym żyje się łatwiej".

Podsumowanie zajęć.

Wykorzystując przykłady podane przez uczniów wspólna rozmowa na temat WOLONTARIATU oraz postawy WOLONTARIUSZA.

- Wykonanie dokumentacji fotograficznej
- Omówienie i ocena prac.
- Zapowiedź tematu następnych zajęć.
- Porządkowanie miejsc pracy.

Projekt współfinansowany przez Szwajcarię w ramach szwajcarskiego programu współpracy z nowymi krajami członkowskimi Unii Europejskiej

Scenariusz II.

Temat: Rozmawiamy o dwóch postawach życiowych: MIEĆ czy BYĆ. Omawiamy wartość, jaką stanowi wolontariat.

Klasa: I-III

Czas trwania lekcji: 45 minut

Zagadnienia programowe: Ja i świat wokół nas

Wybrane wymagania zapisane w podstawie programowej	Cele operacyjne:	
	podstawowe	ponadpodstawowe
<p>Przybliżanie dzieciom ważnych wartości etycznych na podstawie baśni, bajek i opowiadań, a także obserwacji życia rodzinnego.</p> <p>Uczeń:</p> <p>1). przestrzega reguł obowiązujących w społeczności dziecięcej (współpracuje w zabawach i w sytuacjach zadaniowych) oraz w świecie dorosłych (grzecznie zwraca się do innych, ustępuje osobom starszym miejsca w autobusie, podaje upuszczony przedmiot itp.)</p> <p>2). rozumie, że ludzie mają równe prawa, niezależnie od tego, gdzie się urodzili, jak wyglądają, jaką religię wyznają, jaki mają status materialny; okazuje szacunek osobom starszym; zastanawia się nad tym, na co ma wpływ, na czym mu zależy, do czego może dążyć nie krzywdząc innych; stara się nieść pomoc potrzebującym;</p>	<p>-uczeń odróżnia zwroty i słowa grzeczne od niegrzecznych</p> <p>-rozumie wagę słów, które wypowiada,</p> <p>-wie, że zanim coś powie, powinien pomyśleć, co mogą znaczyć słowa, których chce użyć</p> <p>-nie wypowiada słów, których znaczenia nie rozumie</p> <p>- potrafi wybrać określone wartości i uzasadnić swoją decyzję</p>	<p>Uczeń po lekcji rozumie – Wiadomości:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Docenia rolę istotnych dóbr, jaką w jego życiu stanowią wartości • Z szacunkiem traktuje członków rodziny • Rozumie znaczenie dobrych stosunków w rodzinie • Rozumie hierarchię i znaczenie struktury w rodzinie <p>Uczeń po lekcji potrafi - Umiejętności:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wnikliwie obserwuje otaczającą go rzeczywistość; • poprawnie formułuje wypowiedź na zadany temat – uzasadnia swoje sądy • potrafi wyodrębnić sedno wysłuchanego opowiadania, określa główny problem • potrafi właściwie i zgodnie z zasadami uczestniczyć w dyskusji <p>Uczeń na lekcji doskonali - Postawa:</p> <ul style="list-style-type: none"> • doskonali postawę aktywnego uczestnictwa w rozmowie; • doskonali dyscyplinę dyskusji – wysłuchuje racji i poglądów innych osób; • dba o porządek warsztatu pracy

Metody podające: słowne i poglądowe - pogadanka z pokazem; dyskusja

Formy pracy: Praktyczne: - uczeń dostrzega związki między ekspresją słowną a plastyczną i ilustruje poznane lub przeżyte sytuacje

Formy ekspresji: słowna, plastyczna, ruchowa

Formy pracy: indywidualna

Środki dydaktyczne: "Kuferek etyczny"; karty ukazujące przykładowe dobra materialne i wartości, serduszka

Rekwizyty i pomoce: kartki z bloku rysunkowego, kredki, ołówki

Przebieg:

Część wstępna:

Czynności porządkowe: przywitanie uczniów, sprawdzenie obecności, wyjęcie folderków

Nawiązanie do lekcji:

- przedstawienie tematu zajęć - wyciągnięcie z "Kufierka etycznego" kartek z napisem MIEĆ i BYĆ
- pokaz przykładowych kart, ilustracji z różnymi rodzajami dóbr materialnych (dom, komputer itd), które można kupić za pieniądze i zapisanie ich na tablicy
- pokaz kart, ilustracji z różnymi rodzajami wartości (rodzina, zdrowie itd), których nie można kupić za pieniądze i zapisanie ich na tablicy

Część zasadnicza zajęć:

- przyporządkowanie dóbr i wartości w znaczeniowe pary np. można kupić dom ale nie rodzinę, można kupić lekarstwa ale nie zdrowie itp.
- wykorzystując przykłady podane przez uczniów wspólna rozmowa na temat dzielenia się dobrami materialnymi
- omówienie postawy wolontariusza, jako osoby, która okazuje serce dzieląc się wartościami z osobami potrzebującymi

Część końcowa zajęć:

Podsumowanie zajęć.

Uczniowie wykonują zadanie plastyczne w formie notatki z lekcji.

Omówienie i ocena prac.

Zapowiedź tematu następnych zajęć.

Porządkowanie miejsc pracy.

Scenariusz III.

Temat: "Wolontariat – co to takiego?"

Klasa: IV-VI

Czas trwania lekcji: 45 minut

Cele:

- poznanie znaczenia pojęć: wolontariat, wolontariusz, altruizm, filantropia, charytatywny,
- poznanie zalet i wad działalności wolontariackiej,
- uświadomienie sobie, z jakich powodów ludzie pomagają innym.

Metody pracy: burza mózgów, ekspozycja planszy, para w grupach, dyskusja, rundka.

Formy pracy: grupowa, zespołowa, indywidualna.

Środki dydaktyczne: plansza z pojęciami, kartki, długopisy

Przebieg zajęć:

- 1) Powitanie uczniów, przedstawienie tematu lekcji.
- 2) Zapoznanie uczniów z celami lekcji.
- 3) "Co to jest wolontariat?", "Kim jest wolontariusz?" – burza mózgów.
- 4) Usystematyzowanie wiedzy uczniów przez prowadzącą na temat pojęć: wolontariat, wolontariusz.
- 5) Zapoznanie uczniów ze znaczeniem pojęć bliskoznacznych do pojęcia wolontariat – ekspozycja planszy.
Altruizm – bezinteresowna troska o dobro innych, kierowanie się dobrem innych.
Filantropia – dobroczynność.
Charytatywny – miłosierny, dobroczynny, wspierający ubogich i potrzebujących.
- 6) Zalety i wady działalności wolontariackiej – praca w grupach.
- 7) Prezentowanie przez liderów grup efektów pracy w grupach.
- 8) "Dlaczego pomagamy innym?" – dyskusja.
- 9) Przypomnienie celów lekcji.
- 10) "Czego się dowiedziałeś/dowiedziałas podczas dzisiejszej lekcji?" – rundka.
- 11) Podziękowanie uczniom za aktywny udział w zajęciach, zakończenie zajęć.

UWAGI:

Uczniowie mieli bardzo trafne i właściwe skojarzenia z hasłami: wolontariat i wolontariusz. Bardzo szybko przyswoili sobie znaczenie pozostałych prezentowanych zajęć. Wśród zalet działań wolontariackich podawali m.in: miło spędzony czas, wdzięczność, szacunek ludzi, dobry humor, przyjaźń, nowe znajomości. Wśród wad wymieniali np. strata wolnego czasu, uzależnienie się od pomagania, zmęczenie fizyczne i psychiczne, można zostać oszukany, zaniedbanie obowiązków. Wśród przyczyn pomagania innym uczniowie wymieniali: potrzebę pomagania, chęć uzyskania wdzięczności innych, chęć bycia dostrzeżonym przez innych, poznanie nowych ludzi.

Scenariusz IV.

Temat: "Kiedy pomaganie staje się wolontariatem"

Klasa: IV-VI

Czas trwania lekcji: 45 minut

Cele:

- Uświadomienie uczniom, czym mogą się dzielić,
- poznanie cech charakteru i umiejętności ułatwiających i utrudniających pomaganie,
- poznanie różnicy między pomaganiem i wolontariatem,
- poznanie obszarów, w których uczniowie mogą pomagać jako wolontariusze,
- stworzenie kodeksu etycznego wolontariusza.

Metody pracy: burza mózgów, kosz i walizka, praca w parach, dyskusja, rundka.

Formy pracy: grupowa, zespołowa, indywidualna.

Środki dydaktyczne: duży arkusz papieru, marker, tablica, kreda.

Przebieg zajęć:

- 1) Powitanie uczniów, krótkie wprowadzenie do tematu poprzez odczytanie cytatu: "Człowiek nie jest wielki poprzez to, co posiada, lecz przez to, kim jest; nie przez to, co ma, lecz przez to, czym się dzieli z innymi" Jan Paweł II
- 2) Zapoznanie uczniów z celami lekcji.
- 3) "Czym możemy się dzielić z innymi?" – burza mózgów.
- 4) Tworzenie listy cech charakteru i umiejętności, które ułatwiają i utrudniają pomaganie innym – kosz i walizka.
- 5) Które cechy charakteru i umiejętności ułatwiające pomaganie posiadamy? – praca w parach.
- 6) Kto może być wolontariuszem? Kiedy pomaganie staje się wolontariatem? – dyskusja
- 7) W jakich obszarach możemy pomagać? – burza mózgów.
- 8) Wspólne tworzenie kodeksu etycznego wolontariusza na dużym arkuszu papieru.
- 9) Czy łatwe jest przestrzeganie kodeksu etycznego wolontariusza? – dyskusja.
- 10) Przypomnienie uczniom celów lekcji.
- 11) "Podczas dzisiejszych zajęć uświadomiłem/łam sobie, że..." - rundka

Temat: Zwyczajni, niezwykcy są wśród nas ...

Klasa: IV

Cele zajęć:
a) motywacyjno – emocjonalne (wychowawcze)

- kształtowanie refleksyjnej postawy, dostrzeganie problemów ludzi i zwierząt ze swojego otoczenia,
- dostrzeganie różnorodności postaw i zachowań ludzi, realny, pozytywny przykład wolontariusza - rówieśnika "z własnego podwórka" jako wzór do naśladowania,
- rozumienie potrzeby udzielania wsparcia ludziom i zwierzętom pokrzywdzonym przez los,
- wyrażanie opinii i wartościowanie zjawisk społecznych.

b) cele poznawcze

- wyjaśnianie za pomocą słowników i rozumienie znaczenia nowych słów,
- nazywanie cech bohatera artykułu na podstawie opisu jego działania,
- poznanie problemów lokalnej społeczności,
- praktyczne zaplanowanie i poznanie działań składających się na zainicjowanie i przeprowadzenie akcji wolontariackiej.

Metody: praca z tekstem, burza mózgów, dyskusja, praktyczne rady

Formy: indywidualna, grupowa, zespołowa

Materiały: artykuł Anny Zawilowskiej "Buntownik z powodu" (podręcznik), słownik języka polskiego/ słownik wyrazów obcych, brystol, flamastry.

Przebieg zajęć:
FAZA WSTĘPNA

1. Czynności organizacyjne.
2. Uświadomienie celu zajęć.
3. Rozmowa z uczniami o tym, jak ludzie traktują zwierzęta, jak powinni je traktować. (uczniowie podają konkretne przykłady pozytywnych i negatywnych zachowań ludzi wobec zwierząt).

FAZA WŁAŚCIWA

4. Podział na grupy. Uczniowie czytają krótki reportaż o Kubie Stępniaku – gimnazjaliście z Legionowa, który kilka lat temu zorganizował wielką akcję charytatywną na rzecz schronisk dla zwierząt. W trakcie tworzą na brystolu notatkę – odpowiedź na pytanie: "Dlaczego autorka artykułu nazwała bohatera "zwyczajnym niezwykłym"? Równocześnie, korzystając ze słowników, poznają znaczenie słów: wolontariusz, charytatywny, sponsorować, idea. Liderzy grup prezentują pracę, uzupełniając swoje zapisy o informacje pozostałych grup, powstaje wspólna notatka:

KUBA STĘPNIAK

ZWYCZAJNY	NIEZWYCZNY
uśmiechnięty czternastolatek, który ma swoje marzenia	zorganizował w Sopocie koncert charytatywny na 4.5 tys. osób
spotyka się ze znajomymi	Z uporem realizuje swoje marzenia, odważny, bez oporów prosi o wsparcie sławne osoby
typowy uparty i pomysłowy nastolatek	wierzy w swoje idee, potrafi do nich przekonać innych

gra w piłkę	zorganizowany, konsekwentnie realizuje swoje plany
lubi zwierzęta, interesuje się ich losem	swoje zainteresowanie zwierzętami przełożył na czyny – pomaga finansowo schroniskom, organizuje kwesty, koncerty
jak wielu nastolatków doświadcza pozytywnych i negatywnych zachowań ze strony rówieśników	jest sławny, cieszy się szacunkiem wielu znanych osób

5. Kuba chce zostać w przyszłości dziennikarzem. Czy ma szansę zrealizować to marzenie? Dlaczego? Które cechy ułatwią mu zdobycie wymarzonego zawodu i osiągnięcie w nim sukcesu? Czy warto go naśladować? Jaka działalność Kuby uczyniła go "osobą niezwykłą"? – uczniowie ujawniają swój głos w dyskusji. Nauczyciel dąży do uświadomienia, że postawa wolontariusza sprzyja kształtowaniu wartościowych cech w człowieku, czyni zeń wyjątkową osobę.
6. Kuba zainteresował się schroniskami dla zwierząt. Czy wy dostrzegacie inne jeszcze problemy i zjawiska społeczne wokół nas, które moglibyśmy wesprzeć w pracy jako wolontariusze? – burza mózgów/giełda pomysłów.

FAZA KOŃCOWA

– zamknięcie zajęć, propozycja i omówienie pracy zespołowej (2 tygodnie).

Od pomysłu do realizacji – daleka droga. Spośród propozycji, które padły na lekcji, wybierzcie jedną akcję, określcie jej cel, zaplanujcie przebieg, rozdzielcie między siebie zadania, sporządźcie listę osób, które mogą wam pomóc, znajdźcie sponsorów, obmyślcie sposób reklamy waszej imprezy – omówienie poszczególnych etapów, wątpliwości i pytań zgłaszanych przez uczniów.

Efekty zajęć: wolontariusze zainspirowani pomysłem i postawą bohatera artykułu zainicjowali i przygotowali w lutym akcję wsparcia i pomocy dla zwierząt w schronisku. Zebrane artykuły i produkty zawieźli do schroniska w Nowym Dworze Mazowieckim. (uwaga: 91% uczniów tej klasy to zadeklarowani wolontariusze).